

Ο “ΑΨΕ—ΣΒΥΣΕ,,

ΟΤΙ ὁ νεώτερος Ἕλλην εἶνε εἰδικὸς δι’ ὅλα ἀνεξαιρέτως χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ἀπολύτως τίποτε, δὲν ὑπάρχει χρεια ἀποδείξεως. Εἶνε ἀλήθεια αὐταπόδεικτος. Γεννᾶται λόγου χάριν ἱεροψάλτης καὶ ἀποθνήσκει ὑπουργὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἐν Ἀθήναις μάλιστα ἡ αὐτοσχέδιος, ἢ ἀπὸ κοιλίας μητρὸς ὡς εἶπεῖν, πανεπιστημοσύνη εἶνε τόσῳ κοινὸν χάρισμα εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς ἀπογόνους τοῦ Περικλέους καὶ τοῦ Πλάτωνος ὥστε δὲν ἀπορεῖς βλέπων ὅτι οἱ ἱερεῖς αἰφνης συζητοῦν περὶ συναλλάγματος, οἱ στρατιωτικοὶ πραγματεύονται περὶ φιλολογίας καὶ οἱ ἰατροὶ συγγράφουν κωμειδύλλια!

Τὸ περίεργον τοῦτο φαινόμενον ἐπιστοποίησεν ἀπὸ τινος χρόνου εἰς κουρεὺς—ὁ παρὰ τὴν πλατεῖαν τῆς Ὀμοιοῖας δημοφιλῆς

Πανάγος Μελισσιώτης, ὁ ποιητὴς τῆς *Χαΐδος τῆς Λιγερῆς* καὶ τῆς *Θυμιώλας τῆς Γαλαξειδιώτισσας*.

*
*

Ἀπὸ δεκαετίας τοῦλάχιστον ὁ ἄνθρωπος ἤσυχολεῖτο κείρων κεφαλὰς καὶ ξυρίζων πώγωνας εἰς τὸ γνωστὸν κουρεῖον τοῦ Ἄψε-Σβύσε. Πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔχει μόνον δὲν τὸν ἐμπόδιζε διόλου ἀλλὰ τὸναντίον τοῦ ἔδιδε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπεμβαίη καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν, εἰς τὴν ποίησιν, εἰς τὴν τέχνην. Ἡ γλῶσσά του, καίτοι ἀτρόχιστος ὡς ἐσκωριασμένον μαγγανοπήγαδον, κατατρώγουσα λέξεις, συλλαβάς, φωνήεντα, τὰ ὅποια μάλιστα εὕρισκον βικίαν διέξοδον διὰ τῶν ῥωθίωνων, ἤμιλλᾶτο πρὸς τὴν κουρευτικήν του ψαλίδα. Σὰς ἄφινεν αἴφνης μισοξυρισμένον διὰ νὰ σὰς ἀπαγγεῖλῃ κανὲν ἐλεγεῖον εἰς τὸν θάνατον τῆς Ἀλεξάνδρας. Ἄν εἶχατε τὴν φρόνησιν νὰ σιωπήσετε, τὸ ξύρισμα ἐπὶ τέλους εὐωδοῦτο ἄνευ τῆς ἀναμίξεως τῶν Μουσῶν, τὸ πολὺ-πολὺ μὲ ὀλίγους ψεκασμοὺς ἐκ τοῦ ἀντιπιτυριώδους ὑγροῦ, τὸ ὁποῖον ἐφεύρεν ὁ ἴδιος. Ἄλλ' ἂν ἐξεφράζετε τὸν ἐλάχιστον δισταγμὸν, οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον!

Πολλάκις, ὅταν ἤκουεν ὅτι διωργανίζετο καμμία θεατρικὴ παράστασις κανενὸς ἐθνικοῦ λεγομένου δράματος, εἰς τὸ ὁποῖον πρωτηγωνίσται ἢ φουστανέλλα, τὸ καρυοφύλλι, τὸ κλέφτικο λημέρι, ὁ Πανάγος ἀνετινάσσετο ὡς δαιμονισμένος, ἐπετοῦσε τὰ ξουράφικα, ἐφασκέλωνε τοὺς πελάτας, ἔστειλλε κατὰ διαβόλου τὰς ἀρωματικάς του ἐφευρέσεις καὶ ἐνεφανίζετο αἴφνης ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἐρασιτέχνης ἠθοποιός, μὲ φέρμελῆ, μὲ σαπράζια, μὲ βλαχόκαλτσαις, ἀρειμάνιος, κρούων ἡδύτατα τὸ μπουζουκί του, ἄδων περιπαθῶς τὰ κλέφτικα τραγουδιὰ τῶν βουνῶν, χορεύων ὡς λεβέντης, καὶ δικσώζων μὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ αὐτὴν ἐνίστατο τοῦ παριστανομένου δράματος τὴν ἀμφίβολον ἐπιτυχίαν. Καὶ μὲ τὴν ἐντύπωσιν αὐτὴν ἰσχυρίζεσο ὅτι ὁ ἀγαθὸς μας Πανάγος, κατὰ λάθος συνηγνήθη μὲ τὴν ψαλίδα τοῦ κουρέως, ἀντὶ νὰ γίνῃ τσελίγγας ἢ ἀρματωλός.

Καὶ ὅμως οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο. Οὔτε τσελίγγας ἐπλάσθη οὔτε μπαρμπέρης οὔτε ἠθοποιός. Ἡ τύχη τῶ ἐπεφυλαττεν ἄλλας δάφνας, δάφνας δραματικοῦ συγγραφέως, πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον, διότι — εἰς οἶδεν! — ὅπως πηγαίνει ἐξελισσόμενος φοβοῦμαι μὴ κατὰκτῆσῃ μίαν ἡμέραν καὶ καθηγητῆς τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, ἀφοῦ μάλιστα εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ συγγραφεὺς

τοῖς Χάϊδοσ τῖς λοιγαριῶς εὐρίσκεται εἰς πολὺ ἀνωμάλους σχέσεις
 μὲ τὴν γραμματικὴν καὶ τὸ συντακτικόν.

* *
 *

Ὅταν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνηγγέλθη ὅτι θὰ δοθῆ ἀπὸ
 τῆς σκηνῆς τοῦ παρὰ τὴν Ὀμόροια θεατροῦ ἢ Χαΐδω τοῦ
 Μελισσιώτου, ὅλοι διετέθησαν φαιδρῶς, ἐμειδίασαν μετὰ τινος
 κακεντρεχείας, ἔβλεπον τὰς παλάμας καὶ ἐγαργαλίσθησαν εἰς τὴν
 ἀπολαυσιν τοῦ μαξιλαρώματος, τὸ ὅποιον καθιερώθη ἀπὸ τινος
 ὡς ἢ μᾶλλον ψηλαφητὴ ἔκφρασις τῆς κοινῆς γνώμης κατὰ τῶν
 ἀστείων δραματικῶν συγγραφέων.

Μὲ τὴν εὐθυμον αὐτὴν προσδοκίαν τὸ θέατρον ἐπληρώθη μέχρι
 συνωστισμοῦ. Ἀνυπόμονον τὸ ἀκροατήριον ἐκαρδόκει νὰ λάβῃ
 ἐνεργὸν μέρος εἰς τὸ δράμα καὶ νὰ τὸ προβιβάσῃ εἰς . . . κω-
 μωδίαν.

Ἡ αὐλαία ἤρθη. Ψιθυρισμοὶ ὑπόκωφοι διημεϊφθησαν, αἱ βρά-
 βδοι ἀνεσκήρτησαν αὐτομάτως καὶ τὰ μαξιλαράκια ἐφοικίασαν
 ἀπὸ τῆς θέσεώς των.

Καὶ ὅμως! ὅποια ἐκπληξίς! Τὸ δράμα ἤρξατο ὀμαλῶς, ἀβιά-
 στως, ἀπροσκόπτως. Ἡ πρώτη σκηνὴ ζωντανή, φυσικωτάτη, εἰ-
 δυλλιακὴ. Τὰ πρόσωπα ὅλα εἰς τὴν θέσιν των, λογικά, ἀληθινά,
 ἀπροσποίητα. Τὰ αἰσθήματα ἐπίσης. Οἱ διάλογοι ζωηροί, πιθανοί,
 μεμετροημένοι. Τὰ ἀπὸ σκηνῆς γεγονότα ἠτιολογημένα, συντηρ-
 μοσμένα τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου. Οἱ στίχοι γλυκεῖς, μελωδικοί,
 μὲ χάριν, μὲ δύναμιν, μὲ ἄρωμα θύμου καὶ ἐλάτης. Ἀκούσατε
 μερικοὺς, παρακαλῶ:

*Βουνά μου, σὺς ἀφήνω ῥεῖά. Καὶ σεῖς κοιτοραχοῦλαις
 Νὰ μὴ μ' ἀλημονήσετε, νὰ μὴ βαρυγκομᾶτε.
 Γιατ' ἔχω ἀγάπ' ὁ ἄμοιρος, ἀγάπη τοῦ γυρεῖναι
 Βοήθεια ἀπὸ μέγαρε, γιατί τῆς τῶχω τάξει,
 Καὶ φεύγω τὸ ταχὺ πορνὸ νὰ τὴν ἐλευθερώσω,
 Νὰ τῆς φορέσω φέμελη καὶ ἄσπρη φοσταρέλλα
 Νὰ βάλῃ ἀσήμια στὸ λαμό, νὰ βάλῃ καὶ τσαπράζια.*

ὦ, ἀπελπισία! Τὰ ἐννέα δέκατα τῶν θεατῶν ἤρχισαν νὰ τὰ
 γάνουν. Οἱ ἄλλοι ἔτριβον τοὺς ὀφθαλμοὺς. Μερικοὶ ἐσταυροκο-
 ποῦντο. Κρίμα! Τὰ πράγματα ἐβάδιζον παρ' ἐλπίδα αἰσίως.
 Οὔτε μαξιλάρωμα. οὔτε γλέντι, οὔτε γέλοια, οὔτε μπαγλάρωμα.
 Τὸ δράμα τοῦ Μελισσιώτου ἔμελλε νὰ μείνῃ δράμα. Οὔτε-Φη-

σουλῆδες ἀνάλατοί εἰς τὴν σκηνὴν, οὔτε ὑπερβολαί, οὔτε ξεφω-
νητὰ δῆθεν τραγικά, οὔτε λογοπαίγνια ῥιψοκίνδυνα, οὔτε πάθη ψεύ-
τικα, οὔτε μυθιστορικαὶ τερατολογίαι, οὔτε τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτά.

Ὅταν μάλιστα ὁ Πανάγος, ὁ ὁποῖος ἔλαβε καὶ ὁ ἴδιος μέρος εἰς
τὴν παράστασιν, ἐνεφανίσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, τέλειος τύπος ῥουμε-
λιώτου, λεβεντόκορμος, καὶ ἤρξατο ἄδων μετὰ πάθους καὶ ἀναδίδων
λιγεῖς τόνους ἀπὸ τὸ μπουζουῦκι του. ἡ ἔκπληξις ἐκορυφώθη, τὰ
χειροκροτήματα μετεβλήθησαν εἰς θύελλαν, ἐκραγεῖσαν εἰς φρε-
νητιώδεις ἀνευφημίας καὶ ὁ Μελισσιώτης τὸ ἐσπέρας ἐκεῖνο ὑψοῦτο
κατὰ μίαν τοῦλάχιστον σπιθαμὴν ὑπεράνω τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος
καὶ με ἀξιώσεις ὑπερνεφέλους συναδέλφων του—ἐννοῶ τῶν δρα-
ματογράφων, ὄχι τῶν κουρέων.

*
*

Τὴν ἐπιούσαν τὸ ὄνομα τοῦ Μελισσιώτου ἐπλήρωσε τὰς στή-
λας τῶν ἀθηναϊκῶν φύλλων. Ἡ κριτικὴ κατεδέχθη ν' ἀσχοληθῆ
περὶ αὐτοῦ. Ὁ Σαρσαὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἔστησε τὸ τηλεσκόπιόν
του, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἡ ἀγαθὴ μορφή του κουρέως ἐσελάγισεν ὡς
ἀστὴρ πρώτου μεγέθους εἰς τὸ θεατρικὸν στερέωμα. Κρίσεις,
σκιαγραφίαι, σιλουέτες. Ἰντερβιού, συνεντεύξεις μετὸν συγγραφέα,
ὅλα ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν. Ὁ Μιστριώτης ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς
φιλοσοφικῆς του ἑδρας τὸν ἀνέφερεν ὡς ὑπόδειγμα δραματικῆς
αὐτομαθείας. Παρ' ὀλίγον νὰ τὸν ἀνακηρύξῃ ἰσόθρονον μετὸν
Αἰσχύλον! Ἡ Χαίδω ἐδόθη κατ' ἐπανάληψιν. Τὸ κοινὸν τὴν
ἐχειροκροτεῖ. Καὶ ὁ περίεργος κουρέυς ἔδρεπεν ὄχι μόνον δάφνας
ποιητικὰς καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν πελατῶν του, ἀλλὰ καὶ ποσοστὰ
ἐκ τῶν εἰσπράξεων τοῦ θεάτρου ὡς δραματικὸς συγγραφεὺς!

Μάλιστα, κύριοι, ποσοστὰ!

Εἶνε ἀληθές ὅτι εὐρέθησαν καὶ τινες ἀστεῖοι, οἱ ὁποῖοι ἔθεσαν
σοβαρῶς τὰς κριτικὰς τῶν διόπτρας, ἔλαβον πόζαν ἀκαδημαϊκοῦ,
καὶ ἀπεπειράθησαν νὰ ἀναλύσουν τὴν Χαίδω, ἂν ἐγράφη κατὰ
τὰς ἀπαιτήσεις τῆς τέχνης, ἂν ἐτηρήθησαν εἰς τὸ δράμα οἱ κα-
νόνες τοῦ Ἀριστοτέλους, ἂν ἔχῃ σκηνικὴν οἰκονομίαν, ἐπεισόδια,
ψυχολογίαν χαρακτήρων, ἀντιθέσεις, δράσιν, δέσιν, λύσιν, κά-
θαρσιν· ἂν οἱ στίχοι τῆς εἶνε πράγματι ἰδική του ἐφεύρεσις, ὅπως
καὶ τὸ ἀντιπιτυριῶδες ὑγρόν, ἢ ἂν ἐληλατήθησαν ἀπὸ χαμμίαν
συλλογὴν δημοτικῶν ἀσμάτων· ἂν ἔχουν προσωδίαν, εὐφωμίαν,
τομὴν καὶ τὴν κακὴν τῶν τὴν ψυχρὴν.

Ὅλα αὐτά, μάτια, ἄσκοπα, ἀνωφελῆ. Τοὺς κυρίους αὐτοὺς,
τοὺς νομιζοντας ὅτι τὸ θέατρον προωρίσθη ἀποκλειστικὸν βόσκημα

τῶν καλαμαράδων, ὁ Μελισσιώτης τοὺς ἀποστόμωσε μὲ δύο λέξεις :

— Δὲν πάτε νὰ κουρεύεσθε !

Καὶ εἶχε δίκαιον. Διότι ἔκτοτε, τὰ ἐννέα δέκατα ὅλων τῶν ἀθηναϊκῶν κεφαλῶν, λογίων, συγγραφέων, ποιητῶν, λογογράφων, δραματουργῶν, κουρεύονται καὶ ψαλιδίζονται ἀμειλίχτως ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον. Ἐν ἄλλαις λέξεσι τοὺς κόπτει, μαζῆ μὲ τὰ μαλλιά καὶ . . . τὸν βῆχα !

Τὸ ζήτημα εἶνε τοῦτο :

Ἡ Χαΐδω ἤρесе, συνεκίνησεν, ἀπέσπασε δάκρυα, ἐνθουσιασμόν, εἰσπράξεις, περιποιήσεις, φήμην, δημοτικότητα.

Καὶ κάτι πλέον. Ἐνεθάρρυνε τὸν ἀγαθὸν ἄνθρωπον νὰ εφεύρη καὶ ἄλλο ἀρωματικὸν ὑγρὸν κατὰ τῆς τριχορροίας καὶ νὰ παρουσιάσῃ καὶ δεύτερον ἔργον ἀπὸ σκηνῆς, τὴν *Θυμιούλαν τὴν Γαλαξειδιώτισαν*, ἂν μὴ τι ἄλλο, τοῦλάχιστον ἀληθινήν, εὐπρόσωπον, καὶ ὄχι ξεκάρφωτον, ἡλίθιαν, τερατολόγον, σαχλὴν, ὅπως οἱ ἤρωες τῶν περισσώτερον ἐφετεινῶν κομμειδυλλίων.

* *

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ εὐρίσκεται ἡ ἐξέλιξις τοῦ κουρέως. Τί θὰ γίνῃ αὔριον—μεθαύριον, ὅποιος ἐκπλήξεις μᾶς ἐτοιμάζει, ὁ Θεὸς πλέον καὶ ἡ ψυχὴ του.

Ἡμεῖς κατὰ χρονολογικὸν καθῆκον ἐθεωρήσαμεν ἀπαρακίτητον νὰ τὸν παρουσιάσωμεν ἀπὸ τῶν σελίδων τούτων εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ *Ἡμερολογίου*, τοὺς μακρὰν μάλιστα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις διαμένοντας, καὶ ἀνταποκρινόμενοι εἰς εὐλογὸν αὐτῶν περιέργειαν νὰ γνωρίσωμεν αὐτοῖς τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς παρατιθεμένης εἰκόνος, ἣτις παριστᾷ τὸν Μελισσιώτην φουστανελλοφόρον ρουμελιώτην ὑποδουόμενον τὸ πρόσωπον τοῦ Πάνου εἰς τὴν Χαΐδω του.

Ἡ ἱστορία δέ, ἡ καλλιτεχνία, ἡ φρενολογία, ἃς πράξῃ ἐκάστη τὸ καθῆκον τῆς.

Ἀθῆναι τοῦ 1893.

Κ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ